

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความก้าวหน้าของประเทศมิได้ขึ้นอยู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และการปกครองเท่านั้น ยังขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ เพราะการศึกษาในปัจจุบันมิได้มุ่งให้บุคคลอ่านออกเขียนได้ และมีความรู้ทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว การศึกษายังช่วยฝึกฝนอบรมให้บุคคลรู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีอันเกิดประโยชน์ต่อสติปัญญา การตัดสินใจ สุขภาพกายและจิตที่สมบูรณ์ ช่วยกล่อมเกลานุคนุคนให้เป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรม สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน (มุกดา เขียวสุขเกษม 2515 : 17) ดังนั้น การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาคน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล กล่าวไว้ว่า "การศึกษา คือ เครื่องมืออันสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ ในด้านการเมือง หรือในด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต้องอาศัย กำลังคน เป็นปัจจัยสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา" (คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา 2518 : คำนำ) ในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ครูนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่ง เพราะครูเป็นตัวจักรที่สำคัญต่อการจัดระบบและการดำเนินการเรียนการสอนให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนศิลปวิทยาการแก่นักเรียนให้ได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง และเป็นพลเมืองดีของชาติ ยิ่งครูมีความรู้ความสามารถเท่าใด ก็เป็นเครื่องเสริมให้การทำงานของครูดียิ่งขึ้น (เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ 2520 : 19) ด้วยเหตุนี้อาจกล่าวได้ว่า ครูเป็นพลังสำคัญที่ช่วยพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติในรูปของการส่งเสริมและธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (กรมการฝึกหัดครู 2520 : 11)

ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า "ครูเป็นสถาบันใหญ่ที่ครองโลก เพราะครูเป็นผู้ให้การศึกษาแก่คนในโลก โลกนี้ถูกสร้างด้ว้การศึกษา ถ้าการศึกษาผิด โลกนี้ เป็นโลกของมนุษย์ที่ผิด ถ้าการศึกษาถูก โลกนี้ เป็นโลกที่น่าดู และการศึกษาที่สมบูรณ์แบบซึ่งได้มาจากครู

ที่เป็นครูสมบูรณ์แบบ เป็นการศึกษาค้นคว้า หรือสมบูรณ์แบบแล้วก็มีลูกศิษย์หรือผู้รับเอาไปอย่าง
สมบูรณ์แบบ เป็นศิษย์ที่ดีและเป็นครูที่ดี แล้วก็ให้ต่อไป เป็นวงกลมที่คุ้มครองโลก (พุทธทาส-
ภิกขุ 2522 : 2 - 3)

นอกจากนี้ จักรลีน พิเศษสาคร กล่าวถึงครูว่า "ครูเป็นผู้ที่อบรมและวางรากฐาน
ให้กับเยาวชนของชาติให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อจะออกไปประกอบอาชีพได้ตรงกับความ
ต้องการและความคาดหวังของสังคม ผู้ที่มีวิญญาญของครูอย่างแท้จริงไม่เพียงแต่จะทำหน้าที่
สอนหนังสือ เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ชี้ทางพันทุกซ์ให้แก่ศิษย์ อบรมศีลธรรมจรรยาที่ดีให้แก่ศิษย์ เป็น
ผู้นำทางวิญญาญของศิษย์ให้ตั้งงาม ให้มีเมตตากรุณาปราณี ให้ชื่อสัตย์ สุจริต ให้มีความอดกลั้น
ขยันหมั่นเพียร สิ่งใดคือบริสุทธิ์ยุติธรรม เป็นสิ่งที่ครูมีเคยละเลยที่จะพรั่ำสั่งสอนอบรมให้แก่ศิษย์
โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบาก" (จักรลีน พิเศษสาคร 2519 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับ
ความคิดเห็นของ กมล สุดประ เสรริฐ ที่ว่า "ครูไม่ใช่คนธรรมดา ในแง่ที่ว่าครูเป็นคนสร้างคน
พัฒนาคน งานสร้างคนไม่เหมือนกับงานสร้างเครื่องยนต์กลไก ครูมิได้อาศัยเพียงความรู้ทักษะ
ในการทำงาน แต่ครูจะต้องมีคุณธรรม ความดีประกอบให้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาคน ครูจะ
ต้องเป็นคนอดทน เป็นอย่างมากในการอบรมสั่งสอนและพัฒนาตัวเด็ก" (กมล สุดประ เสรริฐ
2521 : 9)

จากคำกล่าวข้างต้นนี้ ถ้าหากพิจารณากันแล้วจะเห็นได้ว่า บุคคลที่จะเป็นครูนั้น
จำเป็นต้องมีคุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ กล่าวคือ จะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ
สูง รักการสอนอย่างจริงจัง เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพส่วนตัวเหมาะสม เป็นคนที่มีอารมณ์เย็นมีความ
อดทน ขยันหาความรู้ความก้าวหน้าอยู่เสมอ

การที่ครูมีความสำคัญดังกล่าวนี้ เป็นภาระที่หนักและยิ่งใหญ่ เมื่อครูต้องรับภาระ
และหน้าที่ดังกล่าวย่อมมี เวลาที่จะฝึกฝนตนเองให้ก้าวหน้าได้น้อยมาก จึงจำเป็นที่หน่วยงาน
ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยเหลือส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองขึ้นในทุก ๆ วิธีทาง ตลอดจน
จนสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูด้วยการส่งเสริมวิทยฐานะครู ให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ
เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การทำงานของครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะว่าครูนอกจากจะมี
หน้าที่สอนแล้ว ยังต้องฝึกอบรมเยาวชนของชาติโดยตรง เยาวชนจะเจริญเป็นพลเมืองที่ดี มี

ความรู้ความสามารถมากนัก้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ เทคนิค กลวิธีในการสอน ตลอดจนความสามารถและการเอาใจใส่ของครูประจำการ (โอฬาร โรจน์ทิวะ และคณะ 2522 : 28) ในปัจจุบันมีครูประจำการเป็นจำนวนมากที่ต้องได้รับการศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่ ครูประจำการที่สอนอยู่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ กับครูประจำการที่สอนอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ประมาณ 100,090 คน และครูประจำการที่สอนอยู่ในโรงเรียนของเอกชน ประมาณ 17,288 คน ซึ่งครูประจำการเหล่านี้คุณวุฒียังต่ำกว่ามาตรฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : ไม่มีเลขหน้า)

การที่ประเทศไทยมีครูประจำการที่มีคุณวุฒิต่ำกว่ามาตรฐานเป็นจำนวนมากเช่นนี้มิได้หมายความว่าครูประจำการเหล่านี้ขาดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ ในขณะที่พบว่า ครูประจำการดังกล่าวสนใจที่จะศึกษาด้วยตนเอง สนใจที่จะสอบเลื่อนวิทยฐานะของตนให้สูงขึ้น และสนใจที่จะเข้ารับการอบรม แต่ครูประจำการเหล่านี้มีขีดจำกัดต่าง ๆ จึงทำให้ขาดโอกาส เช่น ไม่มีเวลาเพราะมีภาระต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี มีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกล และไม่สามารถทิ้งชั้นเรียนที่ตนสอนอยู่ จึงไม่สามารถที่จะจัดตนเองให้เข้าไปศึกษาต่อเพื่อเพิ่มวุฒิได้

จากสาเหตุดังกล่าว กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู ได้ตระหนักถึงครูประจำการที่ขาดโอกาสเหล่านั้น จึงได้จัดการศึกษาให้แก่ครูประจำการทั่วประเทศในระบบวิชาชุดครู ซึ่งจัดเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น การดำเนินงานเกี่ยวกับวิชาชุดครูดังกล่าวจัดว่าเป็นทางสายเอกที่สำคัญยิ่งสายหนึ่ง แห่งความก้าวหน้าของครูประจำการที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ ถึงแม้ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นกันดารห่างไกลจากแหล่งวิทยาการและความเจริญในด้านต่าง ๆ หรือมีฐานะยากจนก็ตาม วิชาชุดครูจะทำให้ครูประจำการเหล่านั้นมีโอกาสเจริญก้าวหน้าไปได้ ฉะนั้นการที่กองส่งเสริมวิทยฐานะครูได้จัดดำเนินการเกี่ยวกับวิชาชุดครู เป็นการเปิดโอกาสให้ครูประจำการได้ศึกษาหาความรู้เพื่อเพิ่มวิทยฐานะให้กับตนเอง จึงเป็นทั้งขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่การงานของครูประจำการโดยแท้จริง (กองส่งเสริมวิทยฐานะครู มปป : 6)

การดำเนินงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรรมการฝึกหัดครู ได้จัดโอกาสให้แก่ครูประจำการได้แสวงหาความรู้ในลักษณะต่าง ๆ กันหลายวิธี ดังนี้

1. จัดให้มีการบรรยายความรู้วิชาชุดครูออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง ทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์เป็นการเพิ่มพูน ความรู้ให้แก่ครูประจำการที่ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วสมัครสอบประจำปีตามกำหนดการ สอบของกรรมการฝึกหัดครู ที่จัดขึ้น
2. จัดให้มีการอบรมเพื่อการศึกษาในระหว่างปิดภาคเรียน ภาคฤดูร้อน (อ.ศ.ร.) เป็นการเปิดโอกาสให้ครูที่มีพื้นความรู้น้อยได้เข้าเรียนในสถานศึกษา เพื่อจะได้มีโอกาสซักถาม ความรู้ต่าง ๆ จากอาจารย์ผู้สอนโดยตรง
3. จัดให้มีการสอนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ วิธีนี้เหมาะสำหรับครูประจำการ อย่างยิ่ง เพราะไม่ต้องเดินทางมาสถานศึกษา แต่ต้องมีเวลาศึกษาบทเรียนและทำแบบฝึกหัด ส่งอาจารย์ผู้สอน ตลอดจนฟังรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ นอกจากนี้ยังมี การบันทึกความรู้ลงในเทปตลับด้วย
4. จัดให้มีคณะอาจารย์ออกไปพบครูประจำการเป็นระยะ ๆ เพื่อแนะนำแนวการเรียน การสอน ตอบปัญหาข้อสงสัยต่าง ๆ ตลอดจนให้ความรู้ทางวิชาการด้วย

การดำเนินงานวิชาชุดครูดังกล่าวนี้ สามารถช่วยให้ครูประจำการที่ขาดโอกาสศึกษา หาความรู้จากสถานศึกษาได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างทั่วถึง เป็นการช่วยให้ ครูประจำการมีทางก้าวหน้าในอาชีพของตนได้ จึงนับว่าวิธีการให้การศึกษาดังกล่าว เป็นประ- โยชน์ต่อครูประจำการ เป็นอย่างยิ่ง แต่การบรรยายความรู้วิชาชุดครูออกอากาศทางวิทยุ กระจายเสียงที่ผ่านมา นั้น ในส่วนกลางออกอากาศที่สถานีวิทยุศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และในส่วนภูมิภาคได้ส่งคำบรรยายไปออกอากาศตามสถานีวิทยุท้องถิ่นต่าง ๆ วันละ 20 นาที เฉพาะวันอังคารถึงวันศุกร์ รวมเวลาที่ได้รับในการออกอากาศเพียง 1 ชั่วโมง 20 นาที ต่อ สัปดาห์ เท่านั้น

ในปัจจุบันรัฐบาลได้อนุมัติโครงการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา โดยมีการจัด ตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เครือข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษาขึ้น ซึ่งให้ใช้เงินยืม

ของสมาคมการพัฒนาระหว่างชาติ IDA (International Development Association) เพื่อพัฒนาการศึกษา มีระยะดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 - 2527 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2524 : 16) โครงการนี้มีงบประมาณซึ่งประกอบด้วยเงินยืมธนาคารโลก และงบประมาณสมทบเพื่อดำเนินการในด้านการสร้างเครือข่ายวิทยุเพื่อการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยสถานีวิทยุ 11 สถานี จัดตั้งในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ลำปาง แม่ฮ่องสอน นครสวรรค์ สงขลา สุราษฎร์ธานี กระบี่ ระนอง จันทบุรี ขอนแก่น และอุบลราชธานี ซึ่งเชื่อมโยงเข้าด้วยกันแล้วจะมีรัศมีการออกอากาศคลุมพื้นที่ถึงร้อยละ 90 ของประเทศ เครือข่ายวิทยุนี้มีกรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบทางเทคนิค คือ การสร้างสถานี ติดตั้งอุปกรณ์ และการดำเนินงานออกอากาศ ส่วนการเตรียมรายการเพื่อการศึกษาอื่นสถานีในเครือข่าย อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมประชาสัมพันธ์ 2524 : 2)

จากการที่รัฐบาลได้อนุมัติโครงการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา ทำให้กองส่งเสริมวิทยฐานะครูได้รับเวลาสำหรับออกอากาศ ในรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ สัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งเพิ่มจากเวลาที่ออกอากาศเดิมถึง 9 ชั่วโมง 10 นาที และเริ่มออกอากาศตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2526 นับว่าเป็นประโยชน์ต่อครูประจำการเป็นอย่างมาก เพราะในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายนั้นวิทยุกระจายเสียงนับว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่สามารถเข้าถึงผู้ฟัง ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ตลอดจนผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก แต่ฟังภาษาพูดได้รู้เรื่อง และวิทยุยังสามารถถ่ายทอดข่าวไปยังบางแห่งที่การคมนาคมไปไม่ถึง ประกอบกับเครื่องรับวิทยุในปัจจุบันนี้ราคาไม่แพงนัก ทั้งยังไม่ต้องคำนึงถึงการมีกระแสไฟฟ้าใช้อีกด้วย และครูประจำการส่วนใหญ่ก็อยู่ในฐานะที่จะมีเครื่องรับวิทยุได้ แต่รายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์จะได้รับความสำเร็จ และเกิดประโยชน์แก่ครูประจำการมากขึ้นเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่า รายการที่ออกอากาศแต่ละครั้งสามารถตอบสนอง และเป็นประโยชน์ต่อครูประจำการในการศึกษาหาความรู้มากขึ้นเพียงใด และประเด็นนี้เองจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าความสำเร็จของรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ของกอง

ส่ง เสริมวิทยฐานะครูเป็นอย่างไรบ้าง หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่มีรายการวิทยุประเภทใดเลย ที่อ้างว่าได้รับผลสำเร็จโดยปราศจากการยอมรับของผู้ฟัง ถึงแม้ว่ารายการนั้น ๆ ได้เตรียมตัวในการจัดทำมาอย่างดีที่สุดแล้วก็ตาม (จุมพล รอดคำดี 2525 : 21)

อย่างไรก็ตามรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ เริ่มออกอากาศ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2526 มาจนถึงเดือนพฤษภาคม 2527 รวมระยะเวลาที่ออกอากาศ สัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง 30 นาที ได้ 1 ปีเต็ม ด้วยเหตุนี้จึงน่าจะมีการสำรวจความคิดเห็น ของครูประจำการเกี่ยวกับรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ตลอดจนศึกษา ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อจะได้นำผลจากการสำรวจในครั้งนี้มาเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงคุณภาพของรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น เพื่อจะได้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ครูประจำการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. ศึกษาความคิดเห็นของครูประจำการเกี่ยวกับรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูประจำการที่เรียนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ และครูประจำการที่สมัครสอบวิชาชุดครูประจำปี เกี่ยวกับรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์
3. ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตดังนี้

1. กลุ่มประชากร คือ ครูประจำการที่ต้องการเพิ่มวุฒิ และศึกษาหาความรู้ ซึ่งรับฟังรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ของกองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู ได้แก่

1.1 ครูประจำการที่เรียนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ (วปณ.) ระดับประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

1.2 ครูประจำการที่สมัครสอบวิชาชุดครูประจำปี ระดับประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

2. ศึกษาเฉพาะรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ในชุดวิชาครูชุดวิชาภาษาไทย ชุดวิชาสังคมศึกษา และชุดวิชาวิทยาศาสตร์ ที่ออกอากาศระหว่างเดือนธันวาคม 2526 ถึงเดือนพฤษภาคม 2527 เท่านั้น

3. ศึกษาความคิดเห็นของครูประจำการเกี่ยวกับรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ครอบคลุมเฉพาะด้านเหล่านี้

- 3.1 เนื้อหาวิชาที่ออกอากาศ
- 3.2 รูปแบบของรายการ
- 3.3 วันและเวลาที่ออกอากาศ
- 3.4 อุปสรรคของการรับฟัง
- 3.5 เสียงของผู้พูดออกอากาศ
- 3.6 เอกสารประกอบการฟัง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่ครูประจำการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึกร หรือการประมาณคุณค่าของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ

รายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ หมายถึง รายการที่ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง เกี่ยวกับความรู้วิชาชุดครู ในชุดวิชาครู ชุดวิชาภาษาไทย ชุดวิชาสังคมศึกษา และชุดวิชาวิทยาศาสตร์ ในระดับประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

ครูประจำการที่เรียนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ หมายถึง ครูประจำการที่สมัครเรียนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ของกองส่งเสริมวิทยฐานะครู ในชุดวิชาครู ชุดวิชาภาษาไทย ชุดวิชาสังคมศึกษา และชุดวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งรับฟังรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์

ครูประจำการที่สมัครสอบวิชาชุดครูประจำปี หมายถึง ครูประจำการที่ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และรับฟังรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ แล้วมาสมัครสอบวิชาชุดครูตามที่ กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู จัดสอบ ในชุดวิชาครู ชุดวิชาภาษาไทย ชุดวิชาสังคมศึกษา และชุดวิชาวิทยาศาสตร์

ชุดวิชาครู ประกอบด้วย วิชาหลักการศึกษาและประวัติการศึกษา วิชาหลักการสอน วิชาจิตวิทยา และวิชาสุขศาสตร์ในโรงเรียน

ชุดวิชาภาษาไทย ประกอบด้วย วิชาหลักภาษาไทย วิชาวรรณคดีและประวัติวรรณคดี วิชาแต่งความไทย และวิชาวิธีสอนภาษาไทย

ชุดวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วย วิชาสังคมวิทยา วิชาศีลธรรม วิชาภูมิศาสตร์ วิชาประวัติศาสตร์ และวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา

ชุดวิชาวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย วิชาฟิสิกส์ วิชาเคมี วิชาชีววิทยา และวิชาวิธีสอนวิทยาศาสตร์

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย